

Şair Ağamir Cavadın “Ömrün eşq yolu” kitabını səhifə-səhifə çevirirəm. Onun “eşq” və “eşq yolu” dedikdə nəyi anladığını, nəyi demək istədiyini başa düşmək istəyirəm. Axı eşq...

Əgər eşqi ali təriqət kimi qəbul etsək, bu yolda insanın mənəvi təkamülünün ayrı-ayrı mərhələlərini də görə bilərik.

Eşq bəşəri təriqətdir. Əgər dünya insanların hamısı istəklərindən sevgiyə, sevgidən məhəbbətə əzablara qatlaşaraq əzmlə keçə bilsəydi, eşq sarayının qapısına gəlib çatardı. Bu, təmənnasızlığın insanın həyata, dünyaya və ali yaradıcı varlığa ruhən can atmasıdır. Əgər hər kəs diqqət edərsə, bizim ali yaradıcı varlığa can atma ilə dünyaya və həyata bağlılığı bir müstəvidə işlətdiyimizi də duya bilər.

İnsanın insana sevgisindən keçən və ali varlığa yönəlmiş yolu öz işığı ilə nurlandıran missionerlər sırasında şairlərin yerini birinci görməliyik.

Əgər şair sözünün eşq cazibəsi olmasaydı, heç insanlıq da eşqi Allah məhrabı kimi qəbul edə bilməzdi və bunu bir zaman Nizami də bütün dərinliyi ilə dəqiq duymuşdu: “Eşqdir məhrabı uca göylərin...”. Əslində elə şairlərin daşlanması da, edamı da, dərisinin soyulması da, başının kəsilməyi də eşq yolunda şəhidlikdir.

Ağamir Cavadın eşq anlamında iki tərəf var. Birinci tərəf başlanğıc tərəf – insandır və insan dünyasıdır. Bütün ucalıqlara və eyni zamanda bütün alçaqlıqlara doğru yol elə insanın özündən başlanır. Dünyanı, həyatı, elə insanlığın mahiyyətini anlayan insan üçün yol ucalığa doğrudur. Əlbəttə, faciələrə, bədbəxtliklərə və bütövlükdə qararıqlara yol da insandan başlayır; birinci növbədə özünü tanımayan, özünü bilməyən insandan.

Ağamir Cavadın düşüncə mühitində eşq Allaha doğru yol olduğu üçün bir ucalıq zirvəsidir. Şairin ucalıqda gördüyü Allah özündə nəyi ehtiva edir? Bu bir ritorik sualdır, amma hər halda cavab üçün nə qədər ali duyğular varsa, Ağamir Cavadın mənəvi mühitindəki Allah anlamı o ali duyğuların hamısını özündə ehtiva edir. Əgər konkret olaraq Ağamir Cavadın tərənnümü etdiyi obrazlara gəlsək deməliyik ki, onun Allah anlamını özündə ehtiva edən obrazlar vətəndir, yəni Azərbaycandır, Azərbaycan bayrağıdır, Azərbaycan əsgəridir. Azərbaycan əsgərinin qoruduğu vətənin nəyi varsa hamısıdır. Elə ona görə də o, konkret olaraq Azərbaycan bayrağına üz tutur:

Tanrı yurd ayırıbdır bizə cənnət bağından,
Burda məskən salmışıq zamanın sübh çağından.
Nuhun gəmisi durub baxır Ağrı dağından,
Sənin adınla başlar tarixin ilk varağı,
Azərbaycan bayrağı.

...Bir məslək döyüşündə qorxutmaz bizi ölüm,
Milyon illik odunu qor kimi saxlar külüm.
Könlü necə açılınsın, küsüb Xarıbülbulüm,
Qisasa sözlər bizi hər gülü, hər yarpağı,
Azərbaycan bayrağı

Şairin hər misrası, hər bəndi elə emosiya, elə hiss üzərində köklənib ki, alınan hər bir əks-səda şairin andı kimi səslənir. Hətta heyfən gəlir ki, bütöv şairin içərisindən necə iki bəndi seçə bilirsən. Azərbaycan adlı məmləkətə şairin sevgisi bütöv olmasaydı, o, vətən xəritəsini ruhunun mənəvi tələbatı olaraq bu bütövlükdə də yarada bilməzdi.

Ağamir Cavad şair həssaslığı ilə zamanın ürək döyüntülərini öz varlığında hiss edə bilir. Ona görə bütün duyğu aləmini sözün içinə yığa bilir, misraya çəkə bilir. Bəzən misralar közərmiş kimi odlu, alovlu külçə təsiri bağışlayır. Amma diqqət edəndə görürsən ki, şair çox ustalıqla onu varlığındakı çəkil altından, zindan üstündən elə keçirib ki, şair bütövlükdə oxvarlı qılınc kimi parıldayır.

Doğru deyirlər ki, şairlər olmayanda vətən də olmayacaq. Mən bu sözün məntiqinə bir daha Ağamir Cavadın “Ayağa qalx” şeiri ilə iman gətirdim.

Axı dedik; Ağamir Cavad zamanın ürək döyüntülərini ilham pərisinin könül çırpıntıları kimi duyur: Vədə çatdı, səbr kasan daşdı, qalx,
Nə yatmısan, ay “qayada yatan”, dur.
Daşa dönmüş tariximə yaxşı bax,
Daşlarını ötəyindən atan, dur.

Torpağının bətnində də od yanır,
Daş üreklər haqq səsiylə oyanır.
Bıçaq çatıb ta sümüyü dayanıb,
Atəşini ürəklərdə çatan, dur.

Ah çəkməklə qaya udan, dağ udan,
Günəş çıxıb, işıqladıb dağı dan.
İnamını pərən-pərən dağıdan,
Ümidini bayraq edib tutan, dur.

Üfüqlərin qara qaş çatılmış,
Yurdun-yuvan yad torpağa qatılmış.
Düşməni ayıq, dost bivəfa, satılmış,
Oymaq-oymaq ayağa qalx, vətən, dur.

Axırncı iki misranı monitorda təzədən oxuyanda məzmun, mahiyyət gözlərimi ahənruha kimi özünə çəkib saxladı. Və elə bil ki, göy üzündən gələn bir səs kimi ruhum ayrıca dilə gəldi. Əsil öpülməli misralardır. Kor olan gözlərə çəkilsə belə onu açmaq gücündədir. Görməyeni görməyə məcbur edən bu duyğusalıq əslində Ağamir Cavadın vətəndaşlığını özündə ehtiva edən halallıq qayəsidir. Şairin öncəgörmə gücü, həyat hadisələrinin məntiqi axarı onun poeziyasında kifayət qədər üzə çıxır. Elə bütövlükdə təqdim etdiyimiz “Ayağa qalx, vətən” şeiri də bu qəbildəndir. Bircə onu demək qalır ki, bu şeir 2018-ci ildə, yaxud ondan əvvəl yazılıb. Və şeirin ruhunda Azərbaycanın öz haqqını qaytarmağa çağırışı görmək çətin deyil. Və demək, şair intuisiyası ilə Ağamir Cavad 44 günlük müharibə savaşını ən azı iki il əvvəldən artıq görürdü və onun qələbəsinə də inanırdı. Şair üçün zaman axarında həqiqət kölgəli olmadığı kimi məkan da ayrıca götürülmür. Olsa-olsa bütövün bir parçası kimi vəsf olunur. Onun “Dəniz” adlı şeirinin çox qatlı aləmindən 4 misraya sığışmış duyğularını göz önünə gətirək:

Ömür yoldur, gah gün çıxır, gah da olur çən,
Hər addımı iz saxlayır saçında dən-dən.
Qəlbi ümman, sözü ümman aşiqinəm mən,

ALİ EŞQİN SORAĞINDA

Sevgilimlə barışdığım, küsdüyüm dəniz.

Bu misralarda vəsf olunan obraz təkcə dəniz deyil. Əgər fikrin gözü ilə baxsaq, burada adanmış dağ da görürük. Burada insanlaşmış düzü də görürük. Varlığı bizə sevgi ilə qucaq açan vətəni də görürük. Yaşamağımıza ilham mənbəyi olan vətənin özünü də görürük. Bu dənizdir. Dağımızın ötəyini yuyan dəniz, varlığımızı öz cazibəsindən buraxmayan Allahımız qədər doğma dəniz.

Şairin “Ömrün eşq yolu” kitabının bütün məziyyətlərini sözə gətirmək, oxucuya yetirmək haqqı boynumuzda qalır. Amma şairin vətən sevgisi ilə dolu aləmini asanlıqla yazıb başa çatdırmaq olmaz. Elə bu səbəbdən də biz bir neçə şeirin üzərində duyğu gəzişmələri aparmaqla müəllif və oxucu arasındakı mənəvi körpünü açmaq istərdik. “A” şeiri var. İlk baxışdan adamda söz oyunu təsiri bağışlayır. Amma “a” hərflərinin başlanğıcı ilə gələn bütün sözlərin ümumi ahəngi bir fikri təlqin edir. Bu da şairin dərin dil bilgisidir. Amma bu da birtərəflidir. Əgər şair dili nə qədər dərinləndirirsə... bununla öz istəyinə yetə bilməzdi. Əgər bilgisi qədər dili sevməsəydi. Bilgi və sevgi şairin ruhunda birləşəndə şeirin möcüzəsi yaranır:

Arzularım azad, ahlarım azad,
Allah, aşiqinin ahların azalt.
Allahın adıyla addımlayıram,
Allahın adından adım almış ad.

Azdırma ahımı, ay ah aşiqi,
Azadlıq aşiqi adlanır adım.
Allahdan ad Allah aşiqi,
Allaha andımı andım, anladım.

Adlar arasına adıma atma,
Aldada-aldada aldananları.
Azdınsa, andını açıb-ağartma,
Alnın açığıdır adının arı.

Allahdan ad alıb Adəm atamızı,
Aldanıb, Allaha andımı atıb.
Arxayın-arxayın andımı aşma,
Andımı atanlar adımı atıb.

Azaddır amalım, azaddır adım,
Ağrı-acılarım Allaha ağah.

Azadam, azaddır Azərbaycanım,
Azad anlarımı almasın Allah.

Şair özünün istedadı, dil imkanının tükənməzliyi ilə adamdan Allaha ancaq “a” hərfləri ilə başlanan sözlərlə göy yolu çəkib – yerdən göyəcən uzanan göy yolu.

“Ömrün eşq yolu” kitabı tam mübahisəsiz olaraq Ağamir Cavadın Azərbaycan poeziyasındaki yerinin təyin edicisidir. Bu kitab ən azı filologiya üzrə fəlsəfə doktorluğu üçün həm ədəbiyyat, həm də dil

baxımından kifayət qədər material verir. Ağamir Cavadın kitabda verilmiş sonetləri ayrıca tədqiqat mövzusu ola bilər. Yaxud poemaları - “Dünya kef çəkir”, “Kişilər ağlasın”, “Ömrün eşq yolu”, “Həqiqət yolunun müsafiri” kimi əsərləri ədəbi abidələr kimi həmişə diqqət mərkəzində olacaq.

Ağamir Cavad ənənəyə bağlı şairdir, eyni zamanda modern və postmodern üslubda da uğurla poetik örnəklər yaratmaq gücündədir.

* * *

Şairin yaşam yolu, klassik təbircə desək, tərçümeyi-halı da oxucu marağında olur. Onun kimlik məziyyətlərini, başqa sözlə, poeziyası ilə şəxsiyyətinin ayrılmazlığını göstərən faktları da oxucu marağına uyğun təqdim etməyi vacib bildik: Müasir Azərbaycan şeirinin istedadlı nümayəndələrindən olan Ağamir Cavad (Cavadov Ağamir Sadıx oğlu) 1963-cü il fevral ayının 5-də Lənkəran rayonunun Veravul kəndində anadan olub. 1980-ci ildən dövrü mətbuatda elmi, bədii və publisistik yazıları ilə çıxış edir. Lənkəran Dövlət Universitetinin humanitar elmlər fakültəsini bitirib. Respublika Yaradıcı Gənclər festivalının iştirakçısı olub (1990). “Füzuli” pyesi Lənkəran Dövlət Dram teatrında tamaşaya qoyulub (1995). “Çəkdiyim şəkillərin ruhu” (2002), “Eşq işığı” (2007), “İşıq adam” (2009), “Yanmış budaq üstə oxuyan bülbül” (2013) kitablarının müəllifidir. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü (1998), “Qızıl qələm” media mükafatı laureatıdır (2013). Prezident mükafatçısıdır (2017). AYB Lənkəran bölməsinin ədəbi məsləhətçisi, “Söz” jurnalının redaktor müavini. Pedaqoji sahədə fəaliyyət göstərir.

Bu bir parça tərçümeyi-hal qeydləri xronikadan olduğu kimi götürülüb. Şairin öz dəst-xətti ilə yazıldığı üçün gələcəkdə fikir ayrılığı yaratmayacağına inanmaq olar.

* * *

Ağamir Cavad sözə istəklə gəlib. Sevgi ilə bağlanıb sözə. Sözü ilk məhəbbəti kimi varlığına hopub. Məhəbbətində sabit qədəm olduğu üçün ömrün eşq yoluna çıxıb. Bu yolun ən böyük məşəli elə “Ömrün eşq yolu” kitabıdır.

Əli Rza Xələfli
19.08.2021